

Ks. Jan Babacz, *Poznanie i przyjęcie prawdy według Kardynała Johna Henry'ego Newmana*, Wrocław 2001, ss. 198

W historii kultury umysłowej naszego kręgu euroatlantyckiego panowało niemal zawsze powszechne przekonanie, że najwyższą wartością w ludzkim poznawaniu, w tym także na terenie nauki, jest prawda. Ci, którzy kwestionowali teoriopoznawczy priorytet prawdy czy też podważali jej obiektywizm, głosząc poznawczy subiektywizm czy relatywizm, należeli zawsze do mniejszości. Niestety, orientacje wrogie obiektywnej prawdzie doszły do głosu w kulturze umysłowej dwudziestego stulecia i szczególnie swój wyraz znalazły w trendzie filozoficznym zwanym postmodernizmem. W obronie obiektywności prawdy występuje raz po raz Ojciec Święty Jan Paweł II, zwłaszcza w encyklikach: *Veritatis splendor*, *Ewangelium vitae* i *Fides et ratio*.

Dobrze się stało, że w Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu pojawiła się praca doktorska podejmująca zagadnienie prawdy w ujęciu myśliciela angielskiego dziewiętnastego stulecia kardynała Johna Henry'ego Newmana, uznawanego przez niektórych za prekursora Soboru Watykańskiego II. Rozprawa ta ukazuje się drukiem, co należy powitać z wielkim zadowoleniem. Autor rozprawy ks. Jan Babacz, kapłan diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, podjął w niej zagadnienie „poznania i przyjęcia prawdy według kardynała Johna Henry'ego Newmana”

W strukturze pracy autora znajdujemy pięć rozdziałów. W rozdziale pierwszym zatytułowanym: *Podstawy prawdziwościowego poznania* autor zajmuje się samym punktem

wyjścia ludzkiego poznania, mającego za cel osiągnięcie prawdy. Jest nim – według Newmana – konkretna rzeczywistość. Wierność rzeczywistości jest kryterium prawdziwościowego poznania.

W rozdziale drugim, noszącym tytuł *Źródła prawdziwościowego poznania świata*, autor przedstawia przemyślenia angielskiego Kardynała na temat doświadczenia zewnętrznego, rozumowań dedukcyjnych, indukcyjnych i analogicznych oraz poznania opartego na świadectwie innych. Przedstawiając te problemy, autor zauważa, że według Newmana umysł ludzki jest zdolny nie tylko do poznania prawdy o rzeczywistości materialnej, zmysłowej, ale także do poznania rzeczywistości pozazmysłowej, w tym samego Boga. Rozum ludzki toruje drogę wierze (*intelligo ut credam*), dowodząc istnienia Boga z rzeczy widzialnych i z wnętrza duszy, głównie z porządku moralnego.

Rozdział trzeci swojej rozprawy, zatytułowany: *Poznanie Boga w religii naturalnej*, poświęca autor newmanowskiemu argumentom na istnienie Boga: z porządku moralnego (z sumienia), z powszechności zjawiska religijnego i z „układu i przebiegu zdarzeń świata”

W rozdziale czwartym, noszącym tytuł: *Od ziaren prawdy w religii naturalnej do pełnej prawdy w Kościele rzymskim*, autor przechodzi na teren prawd objawionych i prezentuje poglądy Newmana dotyczące poznawania prawd religijnych, które dopełniają prawd osiągniętych w religii naturalnej. Przedstawia tu także zagadnienie Kościoła rzymskiego, jako depozytariusza pełnej prawdy objawionej.

Rozdział piąty, zatytułowany: *Przyjęcie prawdy*, wypełnia autor prezentacją poglądów Newmana odnośnie do warunków i sposobów przyjmowania prawdy. Jest tu mowa o warunkowym i bezwarunkowym przyjęciu prawdy a także o „mechanizmach” przyjmowania prawdy religijnej.

Prezentowana książka ks. Jana Babacza odznacza się poprawnością metodologiczną i merytoryczną. Jej mocnym atutem jest to, iż została skonstruowana na bazie szerokiego materiału źródłowego i bogatej literatury przedmiotu badań. Autor wykazał się w niej umiejętnością stawiania zasadnych problemów i sensownym sposobem ich rozwiązywania. W przytaczanych poglądach, interpretacjach autor prezentuje się jako człowiek umiejący się dystansować do przytaczanych poglądów, umie je zasadnie ocenić, a gdzie trzeba, to i wejść z nimi w sensowną polemikę. Wszystko to przemawia za dużą samodzielnością autora rozprawy, za jego erudycją i dobrym przygotowaniem do pracy naukowej. Najważniejsze osiągnięcie rozprawy upatruję w trafnym, uprawomocnionym odczytaniu poglądów angielskiego myśliciela i hierarchy Kościoła katolickiego, dotyczących zagadnienia poznania prawdziwościowego. Odczytanie to jest pewną nowością w dotychczasowej literaturze newmanowskiej. Można śmiało powiedzieć, że opublikowana książka stanowi znaczny wkład w dziedzinę badań nad zawartością dzieła myślowego kard. Newmana.

Książka zainteresuje z pewnością nie tylko miłośników myśli Newmana, ale także tych, którzy zajmują się problemami teoriopoznawczymi i teodycealnymi. Mając na uwadze to, iż pomysły Newmana znalazły swoje echo w dokumentach Soboru Watykańskiego II, można zachęcić nie tylko do przestudiowania tej pozycji, ale także do jej nabycia. Myśl Newmana należy bowiem do tych, które nie będą się tak szybko starzeć, przeciwnie – zachowując długo swoją młodość i aktualność – będzie pociągać swoją obiektywnością i trafnością miłośników prawdy, dobra i piękna.